

Je třeba zničit Plastyky

Co vedlo krátce před listopadem k rozpadu nenormalizovatelné kapely

JAN H. VITVAR

František Stárek
Čuñas, Martin
Valenta:
Podzemní symfonie
Plastic People
Argo/ÚSTR, 280 stran

Ačkoli je tématem novinky *Podzemní symfonie Plastic People* nespoutaná rocková hudba, František Stárek Čuñas a Martin Valenta knihu vybavili více než osmy sty citacemi zdrojovými v poznámkách pod čarou. Čerstvý výstup jejich domovského Ústavu pro studium totalitních režimů tak působí opravdu odborně, ale místy i bizarně.

Řada citací totiž pochází z „osobního rozhovoru s autory“ – což v praxi znamená, že jim daný pamětník tažení komunistického režimu proti kulturnímu undergroundu vyprávěl svou verzi příběhu někde nad pivem. A jiný aktér jim řekl zase svoje znění historie, přičemž je čtenáři doporučeno, aby si oba rozhovory – veřejně samozřejmě nedostupné – v rámci vědecké serióznosti porovnal.

To je ovšem jediná slabina publikace, která zevrubně připomíná odvahu lidí vzdorujících dvě dekády snaze establishmentu „normalizovat“ jejich nonkonformní přístup ke kultuře, a vůbec k životu. Zároveň je alarmující zprávou o prostředcích, s jejichž pomocí byli jejich režimní potírači ochotni je ničit.

Neoddělitelné spojení

Dosud byl příběh kapely The Plastic People of the Universe (PP) v letech 1968–1987 vyprávěn spíš jako náhodný střet totalitního režimu s partou kluků, kteří si chtěli dělat svou muziku a politika je nezajímala. Stárek s Valentou z dochovaných materiálů (v čele se zprávami tajné policie) docházejí k přesvědčení, že skupina šla od počátku cíleně hlavou proti zdi – s vědomím, že si ji musí rozbit. Od chvíle, kdy si ji krátce po vzniku vzal pod manažerská křídla Ivan Martin Jirous, až po dobu, kdy se během jeho policejního „ochranného dohledu“ kapela po vnitřních sporech rozpadla.

Historikům nešlo o to zmapovat tvůrčí vývoj kapely, ale právě její proměny po stránce „ideové, mentální a společenské“. Chronologicky sledují, jak se měnil status PP poté, co kapela přišla v květnu 1970 o profesionální status. Čtenář tu najde řadu nových faktů o radikální proměně původně zábavové kapely v těleso propojené s kritikou posrpnového vývoje a husákovského režimu.

Spojení mladé generace kulturního undergroundu se staršími zástupci disentu zformovaného z někdejších komunistů a nestranných intelektuálů kolem Václava Havla bylo nečekané nejen pro silový aparát, ale i pro samotné aktéry události – které nejprve v roce 1976 vyvrcholily pozatýkáním několika členů PP a následně vedly k propojení obou potlačovaných společenstev v iniciativě Charta 77.

V knize obtížnost tohoto spojení dokládá svědectví z nelegální premiéry Havlovy *Žebrácké opery* konané v listopadu 1975 v hospodě v Horních Počernicích – mezi třemi sty hosty nebyl nikdo z undergroundu, neboť vlasatá mládež šla toho večera

raději do jiné restaurace. Krátce nato se nicméně Jirous setkal s Havlem a ve zmíněném procesu dostal coby „hlava organizované skupiny“ rok a půl natvrdo. Právě první střet s mocí kapely paradoxně uvolnil ruce k „otevřenému boji“, k němuž Jirous následně své stoupence vyzval. A vedl je do objetí s disentem.

„PP se s konečnou platností ocitli v prazvláštní konstelaci: po podstatu jejich rockové tvorby byla charakteristická apolitičnost a obecná tendence k vnější apatičnosti, přesto byli náhle neoddělitelně spojeni se světem chartistického disentu, který byl ze strany diktatury zjevně vnímán jako politický a nepřátelský;“ píší autoři o době, kdy kapela u Havla na Hradečku zahrála skladbu 100 bodů, v níž pojmenovala, čeho všeho se režim bojí. StB zareagovala protiútokem a v rámci akce Ásanace donutila během pár let i za použití násilí několik klíčových osobností k vystěhování ze země – včetně tehdejšího lídra PP Vratislava Brabence.

Mefistofelovský rozpad

A tady začíná být nová kniha skutečně objevná. Dokládá totiž, jak velkou roli následně získal v kaple Václav Havel. A zároveň jak rychle si StB uvědomila, že skupinu dokáže rozložit spíš zevnitř než zvenčí. Značné pozornosti se tak v publikaci dostává skladateli PP Mejlovi Hlavsovi. Estébáci na něj totiž v polovině osmdesátých let s úspěchem použili svůdnou taktiku: umožní mu nejen

svobodně cestovat na Západ, ale také volně vystupovat s repertoárem PP, pokud se kapela přejmenuje a distancuje od undergroundu i disentu.

A toto mefistofelovské nadbíhání vedlo až k rozpadu kapely. Hlavsa nejprve zavrhl zmíněnou skladbu 100 bodů se slovy „nepatřím k těm, který když si poserou kalhoty, tak si je nevyperou“. A když kapelu nepřesvědčil ke změně názvu,

po několika raných pěti PP dva roky před pádem režimu zanikli.

Autoři knihy přitom Hlavsovi nevykreslují jako zrádce, nýbrž jako obět' geniální strategie všehoschopné StB. Když byl v říjnu roku 1987 estébáky přesunut do kategorie agent, za odměnu směl talentovaný hudebník vycestovat do USA, kde připravil turné své nové kapely Půlnoc. Hlavsovův svazek se nezachoval, z průzkumu hlášení a jiných svazků však nevyplyvá jediný důkaz, že by kdy někoho udal. O to StB ostatně ani nešlo: jeho získáním a rozpadem PP se naplnila směrnice, která během perestrojky ve vztahu k undergroundu doporučovala „tipovat vhodné osoby a vytvořit příznivé podmínky k jejich znovuzapojení do kulturního života s cílem narušování jejich jednotlivého protispolečenského postupu“.

Policii se tedy po téměř dvou dekáдах podařilo Plastyky zlikvidovat. Byla to však její labutí píseň. Krátce poté, co Hlavsa objel Spojené státy s Půlnocí hrající repertoár PP, přišel listopad 1989. V roce 1997 se pak dala kapela znovu dohromady při příležitosti dvacátého výročí Charty 77; to už je však na jinou knihu, tentokrát věnovanou čistě jen hudbě. ●

Zánikem skupiny se naplnila směrnice StB.